

Наталя П'ЄХ (Жовква)

**ЖОВКІВСЬКА “ФАРФУРНЯ” ЗА МАТЕРІАЛАМИ
КАСОВИХ КНИГ ВИДАТКІВ 1749–1752 РОКІВ
ТА ОПИСУ 1765 РОКУ З ДОПОВНЕННЯМ 1769 РОКУ**

У більшості наукових досліджень вважається, що виробництво фарфору в Україні започатковано 1788 р. в Корці¹. Щоправда, польський дослідник Тадеуш Маньковський свого часу писав про фарфорове виробництво в Жовкві ще за часів короля Яна III Собеського перед кінцем XVII ст., проте мав на увазі фаянсове, а ширше – керамічне виробництво². Зокрема, автор у своїй статті виділив чотири періоди розвитку та функціонування фаянсового виробництва в Жовкві. Перший період припадає на часи володарювання Жовковою родів Жолкевських та Собеських. Цей час характеризується незначною кількістю відомостей, що свідчить про зародження цієї галузі в Жовкві, зважаючи на великі поклади відповідної глини у передмістях Жовкви та у Глинську. Другий період припадає на часи управління містом польського короля Яна III Собеського та відзначається мистецькими й технологічними впливами “фарфурні” в Сольцу (Сільці) поблизу Варшави. У своєму дослідженні автор подає відомості про те, що з Жовкви були відправлені до вищевказаної “фарфурні” двоє ремісників для удосконалення своєї майстерності. Разом з тим, дослідник висловлює думку, що такі дії були спрямовані на підняття виробництва на значно вищий рівень з урахуванням уподобань короля; однак зазначає, що в той період виробництво було перенесене до сусіднього Глинська. Третій період припадає на часи володарювання в Жовкві князівського роду Радзивілів. Тоді виробництво переносять назад до Жовкви та відбувається стилістична переорієнтація. Власне на цей час припадає розквіт виробництва, про що свідчать два документи, наведені нижче. І, нарешті, четвертий період, що припадає на кінець XVIII – початок XIX ст. У 1787 р., коли Радзивілі продають Жовкву разом з іншими добрами, “фарфурня” теж перейшла до інших рук. Власниками Глинської мануфактури стали Павло Нікорович та Фредерік Вульф, які внесли нові барви в розвиток фарфорового виробництва.

Уже за новіших часів Стефан Гонсьоровський вказав, що в квітні 1747 р. князь Міхал Казімеж Радзивіл відправив до замку в Жовкві “sztykjunkra w

¹ *Петрякова Ф. С.* Украинский художественный фарфор (конец XVIII – начало XX ст.). – К., 1985. – С. 7, 9, 16.

² *Mańkowski T.* Mecenat Jana III w Żółkwi // *Prace komisji historii Sztuki.* Polska Akademia Umiejętności. – 1983. – Т. IX.

Жовківська “фарфурня” за матеріалами касових...

korpusie artylerii w Nieswirzu”³, який також працював при різних будівництвах, з призначенням для нагляду за новоствореною фарфоровою фабрикою і спеціальним млином та піччю в одній із замкових кімнат. Ця вказівка переконувала, що насправді фарфорове виробництво в Україні мало бути започатковане не пізніше 1747 р. у Жовкві, проте не давала ніяких конкретніших відомостей про нього, окрім того, що його плановано влаштувати на території замку. Володимир Александрович навів джерельний переказ 1755 р. про спроваджену з Жовкви до одного з приміщень Олицького замку фарфорову піч⁴ та принагідно вказав на функціонування в Жовкві “недавно закладеної фарфорової фабрики” у контексті аналізу інвентарів львівського палацу М. К. Радзивіла 1747 та 1755 рр.⁵ Ці скромні відомості доводили, що жовківська “фарфурня” справді якийсь час працювала.

Нові її сліди віднайшлися поміж архівної спадщини знаного львівського історика першої половини ХХ ст. Александра Чоловського. Серед його розпорошеної рукописної колекції вдалося виявити два документи, які не лише засвідчили довготривале функціонування жовківського фарфорового виробництва, а й дали можливість відтворити певну картину його існування та розвитку.

Перший документ – це зведений кошторис прибутків та видатків жовківської “фарфурні” за 1749–1752 рр.⁶ Інформація подається за декількома пунктами. У документі чітко відображено відомості про отриманий прибуток з продажу виготовленої продукції за вказаний період. У другому документі наведено перелік усіх видатків, які включають оплату праці робітників, витрати на сировину та приладдя для виробництва, оплату ремонту у самій “фарфурні”, названо майстрів. Документ дає змогу аналізувати ранній етап розвитку мануфактури. Порівнюючи його з описом 1765 р. із доповненням 1769 р.⁷, можна констатувати орієнтацію виробництва на потреби ринку. Основним видом продукції були малі фарфорові та кахлеві печі. У невеликій кількості мануфактура виготовляла також великі полив’яні вазони для парків та дрібний кухонний посуд. Однак у фінансовому звіті вказано, що 1749 р. отримано кошти за три великих печі “grodzińskich”, тобто зразка, який запозичено з м. Гродно, нині на території Республіки Білорусь⁸. Дві з них за 108 злотих поставлено в замок⁹. Це доводить, що зазначені печі на той час тільки впроваджувалися у виробництво і, з огляду на ціну, використовувалися

³ Gąsiorowski S. Chrześcijaństwo i Żydzi w Żółkwi w XVII–XVIII wieku // Prace komisji historii i kultury Żydów. – Kraków, 2001. – S. 93.

⁴ Інвентарі Олицького замку XVII–XVIII ст. / Збір. і підгот. до друку В. Александрович. – Луцьк, 2007. – С. 301–331.

⁵ Александрович В. Інвентар львівського палацу Радзивілів 1747 року та опис львівської радзивілівської юридики 1755 року // Записки Наукового товариства імені Шевченка. – Львів, 2008. – Т. 255: Праці Комісії архітектури і містобудування. – С. 523.

⁶ Archiwum Główny Akt Dawnych w Warszawie (далі – AGAD). – Zbiór Czołowski-go. – Sygn. 404.

⁷ Ibidem. – Sygn. 394. – Fol. 174–177.

⁸ Ibidem. – Sygn. 404. – Fol. 112.

⁹ Ibidem.

лише в резиденціях вельмож. Натомість малі печі користувалися попитом, що зумовило збільшення їх виробництва. Окрім того, зіставляючи реєстр з інвентарним описом 1765 р., можна зробити висновок, що рівень виробів жовківської “фарфурні” помітно зростав та удосконалювався. Мануфактура виробляла витончені речі, починаючи від кавових та чайних сервізів і закінчуючи різноманітними статуетками високої мистецької вартості.

Реалізація продукції відбувалась за посередництва факторів, які продавали її у Львові, зокрема, декілька печей було виставлено для продажу в крамницях міста, за що сплачувались певні суми. Польський дослідник З. Пширембель у своїй праці припускає, що продукція, яку виготовляли у Жовкві, реалізовувалась у Львові у власному магазині мануфактури¹⁰. Так, у прикінцевих записах інвентарного опису 1749–1752 рр. є згадка про жидівку, яка продавала печі¹¹, що вказує на імовірність ведення торгівлі і в самій Жовкві. Власник міста князь М. К. Радзивіл дарував вироби знайомим та людям зі свого оточення. Так, 1749 р. брацлавському каштелянові Петрові Браніцькому віддано різного столового начиння на 169 злотих¹². Серед обдарованих відзначені також львівський монастир домініканок та луцький – бернардинів. Продукція, природно, знаходила широке використання найперше у численних резиденціях самого князя. Зокрема, в багатьох приміщеннях Олицького замку 1755 р. стояли печі з жовківських кахлів з гербами та арматурою або самими гербами¹³.

У наступній частині кошторису подано також витрати на різноманітні матеріали, необхідні для забезпечення виробництва. Це глина, яка купувалась від гірників недалеко Глинська, олово, олов'яні камені, сода, сіль, вільхове та соснове дерево, камінь для тертя фарб, а також лій для свічок та олія для змащення верстатів.

Найцікавішим розділом кошторису є перелік працівників мануфактури. На ній були зайняті майстри Янко та Шимко¹⁴, а також маляр Александер¹⁵, що свідчить про невеликий обсяг виробництва. Важку чорну роботу, яка не потребувала особливих навичок, виконували два челядники та п'ятеро хлопців, отримуючи при цьому непогану грошову винагороду¹⁶. Керував “фарфурнею” у 1749–1752 рр. “пан Англіш”¹⁷.

Другий документ відображає справи “фарфурні” в період її активної діяльності у 60-х рр. – інвентарний опис 1765 р. з доповненням 1769 р.¹⁸. Успішність виробництва багато в чому залежала від власника. Засновник фарфорової фабрики князь М. Радзивіл не лише опікувався нею, а й створював

¹⁰ *Przyrembel Z.* Farefurnie polskie dawne i dzisiejsze. – Lwów, 1936. – S. 76.

¹¹ *Ibidem.* – S. 114.

¹² AGAD. – Zbiór Czołowski. – Sygn. 404. – Fol. 112; *Niesiecki K.* Herbarz polski. – Lipsk, 1839. – T. 2. – S. 283.

¹³ Інвентарі Олицького замку... – С. 303.

¹⁴ AGAD. – Zbiór Czołowski. – Sygn. 404. – Fol. 114.

¹⁵ *Ibidem.*

¹⁶ *Ibidem.*

¹⁷ *Ibidem.* – Fol. 110.

¹⁸ *Ibidem.* – Sygn. 394. – Fol. 174–177.

Жовківська “фарфурня” за матеріалами касових...

сприятливі умови для реалізації її продукції. Натомість його син Кароль Станіслав, який вступив у володіння майном після смерті батька у травні 1762 р., не надто переймався справами замку та міста, втім, і “фарфурні”. Безпосередньо координував виробництво управитель Жовківської економії. Зі зміною керівників завжди складались документи, які відображали реальний стан речей у господарстві та на виробництві. Цікавим є інвентарний опис, датований 1765 р., з прикінцевим доповненням 1769 р., пов’язаним зі зміною управителя економії Цівінського¹⁹.

На 1765 р. “фарфурня” мала дуже широкий асортимент продукції. З плином часу та з огляду на потреби ринку виробництво було перепрофільовано, з наданням переваги виготовленню різноманітного фарфорового посуду, а вже допоміжним напрямом було виробництво печей. Серед посуду різноманіттям відзначалися миски різних розмірів та форм залежно від їхнього призначення²⁰. Щодо мистецького оздоблення спостерігається два напрями: білий полив’яний посуд та посуд, оздоблений поліхромним розписом. Не менш оригінальними були вази, які за кількістю видів нічим не поступались мискам²¹. Мануфактура виготовляла також горнята різних розмірів та форм, цукернички та інше начиння. Крім ординарних речей ширшого вжитку, створювалися столові гарнітури з повним набором предметів.

Не полишали майстри і виробництва печей, досить різноманітних за характером, особливо популярним був саксонський тип. Вони уклалися із великих білих полив’яних мальованих кахлів. Однак у цьому ж документі є інформація й про кахлі з позолотою, які зберігались у “szpichlerzu”, що свідчить про високий рівень виробництва.

У виробництві майстри користувались спеціальними знаряддями, зокрема шуфлями, вилами, лопатами, ножицями, мотиками, ножами та ін. Кожний виріб відливався у власній формі. Використовували різні види форм, зокрема гіпсові, глиняні, зрідка дерев’яні, і лише один раз згадується фарфорова формочка мініатюрних розмірів.

Відкритим залишається питання про розташування “фарфурні”. В інвентарі навіть подається короткий опис самої будівлі: “dobrze oparkanioną z Budynekami drzewa tartego dyłowanemi, idque Budynek duży z Izbami dwiema dużemi alkierzami dwiema Gabinetem, Sieńmi y Kuchniey zamczystemi z Piecami, podłogami, Oknami tafłowemi, szyb kilka wybitych pod dachem gantowym

¹⁹ Ibidem. – Fol. 177.

²⁰ Ibidem. – Fol. 175. Види мисок та тарілок Жовківської “фарфурні”: миски яйцеподібної форми мальовані, біло мальовані гранчастої форми, чотиригранні біло мальовані (2 міри), біло мальовані “брачні”, квадратні на гірчицю, полумиски “брачні” різної міри, салатниці біло мальовані малі, тарілки “брачні”, тарілки філіжанкові “брачні” (Ibidem. – Fol. 174, 175).

²¹ Види ваз з Жовківської “фарфурні”: гранчасті з вушками біло мальовані з накривками (3 міри), круглої форми мальовані на ніжках з накривками (2 міри), з накривкою також мальовані (2 міри), подовгасті формовані з накривкою (2 міри), на кульках з накривками біло мальовані “брачні” (2 міри), на кульках з накривками біло мальовані “брачні” різної міри, на ніжках з накривками біло мальовані з гербом “брачні”, з накривками біло мальовані без герба “брачні” (2 міри), формовані подовгуваті білі “брачні” різної міри, з накривкою “брачні” чорні повністю (2 міри) (Ibidem. – Fol. 174, 175).

Starym, Gankiem, piwnica dyłowysta zamczysta pod Szopką słomnianą Stajenka z dyłow karnizik wrota na ogród gdzie drzewa wrodzaynego Szpichlerz duży zamczysty na sztandarach ze Strychem. Przy tym Izba czeladna [z] Sieńmi y Kącelnią murowaną y kominem porządny. Tuz stajen dwie do jedney wrot niemasz dla wjazdu, zaś wrota tarciczne duże z fortą do wody”²². Однак докладного місця розташування не вказано.

Безумовно, діяльність Жовківської фарфорової мануфактури не обмежувалась тільки вищезгаданими аспектами виробництва. Наразі ми володіємо лише двома документами, які відображають її функціонування упродовж 1747–1769 рр. Між обома датами понад два десятиліття історії існування та активності “фарфурні”, про які поки немає докладніших відомостей. Також актуальним є пошук її виробів, оскільки вони залишаються невідомими. Однак наведені документи та поданий в інвентарі 1762 р. перелік продукції і форм неспростовно доводять, що фарфорове виробництво в Україні започатковано не, як вважається досі, в Корці від 1788 р., а в Жовкві ще за цілих чотири десятиліття до того.

ДОКУМЕНТИ

№ 1

Kalkulacya I[ego] M[o]sci Pana Anglisza Chorążego Państw Ordynackich Dyspozytora Manifaktury Żółkiewskiey Ab Anno 1749 ad Annum 1752 ad d[iem] 2 Januar[ii].

Percepta z Pieców Farfurowych y kafelnych Manifaktury Żółkiewskiej
ab Anno 1749 ad Annum 1751.

Przez te lat trzy wypalono pieców farfurowych in Nr 37 małych a wielkich iedna króra wynosi za małych dwie co in summa pieców małych uczyni 39. Rachuiąc każdy po złotych 60 fl. 2340

Item przez też lat trzy wypalono pieców kafelnych 22 podług specyfikacyi Registrów Imci Pana Anglisza Chorążego po czemu którą gdzie przedano fl. 1935.

Item przez tenże czas wypalono naczynia kafowego to iest garnuszków Imbryczków y filizanek na złotych 172.

In Anno 1749 ze Scarbu JO Xcia Imci Pana y Dobrodzieia przez ręce Imci Pana Eysmąta Ekonomu weszło do Kasy Manifakturowey Żółkiewskiey fl. 2000.

Summa Percepty facit fl. 6447. //

[Fol. 112] Expens z Tey Percepty ab A[nn]o 1749 ad Annum 1752.

Pierwszego Roku w Zamku Żółkiewskim postawiono piecow 2 grodzinskiх złotych 216.

Do Ich [Mości] M[oś]c[i]w[y]ch Panien Dominikanek Lwowskich za ustnym Ordynansem Pańskim Piec ieden grodzinski wydano facit złotych 108.

Za Ordynansem Pańskim Waz Ogrodniczych Kafowych Polewanych Dla Jey M[oś]ci Panny Rzeczyckiey sztuk 28, sztuka iedna 3 złotych 84.

Za Ustnym Ordynansem Pańskim a za Kwitem Jego M[oś]ci Michałowskiego Gwardyana Łuckiego za rozne naczynie wzięte złotych 324,24.

²² Ibidem. – Fol. 177.

Жовківська “фарфурня” за матеріалами касових...

Item dla I[ąśnie] W[ielmożnego] Jego M[ości] Pana Branickiego Kasz[telana] Bra-
cł[awskiego] podług Kwitu Jego M[ości] Pa[na] Lewickiego złotych 169.
Pod Bytnosc w Farfurni J[ąśnieoświęconeg]o Pana za Darowane naczynie dla Ich
[Mości] M[ości]c[i]w[y]ch] Dam I[ąśnie] W[ielmożnej] Je[go] M[ości] Pani Kasztel[ano-
wey] złotych 17,1.
Dla J[ąśnie]o[święconej] Xięż[n]y Jey M[ości] Pani y Dobr[odzieiki] do Litwy za
Garnuszki Kafowe złotych 20.
Za garnuszki dla Jey M[ości] Panny Rzeczyckiej za ustnym Ordynansem Pań-
skim złotych 12, gr. 20.
Za Kafowe naczynie w droge dla J[ąśnieoświęconeg]o Pana złotych 9.
Dla J[ąśnieoświęconeg]o X[ię]cia Jego M[ości] Dobr[odzieja] Pułkownika za Kafo-
we naczy[nie] złotych 12.
Za kwitem Cukiernika Mis Tuzinow Cztery, do Cukierni pierwszej Miary Tuzinow
dwa facit złotych 96.
Miary Drugiej Tuzin Jeden złotych 36. Trzeciej miary Tuzin 1 złotych. 28. In sum-
m[am] facit złotych 160.
Za Cyny funtow 298 funt złotych 2 złotych 596.
Za Ołowio Kamieni 45 y funtow 3 1/2 złotych 616, gr. 22.
Za Potasu funtow 102 1/2 złotych 88, gr. 24.
Za Lazuru funtow 14 1/2 funt złotych 4 złotych 58.
Za Braumszteynu funtow 43 funt złotych 3 złotych 129.
Za Sol do przysady za te trzy lata złotych 24, gr. 12.
Za Loy na Swicy y do młynu na Smarowidło złotych 3, gr. 10.
Za Oley do Smarowania Warstatow złotych 1, gr. 15.
Latus facit złotych 2677, gr. 29. //
[Fol. 113] Za Farby do Malowania polic w Szpichlerzu złotych 3, gr. 11.
Za Szalki do Wazenia Materyałow złotych 1,9.
Za 8600 Cegły po złotych 7 złotych 60, gr. 20.
Mularzam od stawienia piecow y za Reparacją złotych 56, gr. 17.
Szklarzom za Okien Trzy nowych y za Reparacją złotych 22.
Kowalowi za Zelazo y za Robote Rozną złotych 66, gr. 7.
Za Drwa Olchowe y Sosnowe za Trzy Lata złotych 269, gr. 27.
Za Kamien do Tarcia farb złotych 0,22.
Za Kłodki do zamykania kromu y Szpichlerza złotych 7.
Za Sita y Przetaki do Cedzenia Gliny złotych 2, gr. 22.
Za Drot do Kraiania Gliny złotych 0,28.
Za Tarcice na Rozną robote złotych 35, gr. 16.
Za Gonty do Pobyania Dachow złotych 13 gr. 8 za gontale złotych 9 gr. 6 facit in
unum złotych 22, gr. 14.
Cieslom od Reparacyi Budynkow y Parkanow złotych 29, gr. 25.
Za Gline Gurnikom iak Jego M[ości] P[an] Eysmąt niedodał do Manifaktury gdyby
niewakowała złotych 15, gr. 25.
Za Gombke do roboty złotych 2.
Za Szczotki Takze do Roboty złotych 1, gr. 19.
Od Sklepu we Lwowie gdzie piece Stali złotych 9, gr. 27.
Faktorowi co we Lwowie piece przedał złotych 5, gr. 9.
Za Sznury do wiązania Kukrow (?) złotych 20, gr. 9.
Będnarzowi za Naczynie nowe y za reparacją złotych 1, gr. 2.
Za Pułke, Raszple y Obcengi do Roboty złotych 3, gr. 9.

Alexandrowi Malarzowi ab d[ie] 26 January 1749 a[d] [d]iem 2-dam Januar[y] 1752 Strawnych Czyni złotych 456, na to wził złotych 215, gr. 29.

Należy Onemu do zapłacenja po d[ie] 26 Jan[uar]i złotych 240 gr. 6.

Szymkowi Maystrowi a[b] [d]ie 26 January 1749 po d[ie] 2 Jan[uary] 1751 Należało złotych. 456, a ze w Litwie bawil niedziel 31 gdzie brał Punktualnie Strawne, za czym za te niedziel 31 odtrąca się złotych 93. Uczyni należących złotych 363, na to wniosł złotych. 327. Reszta Szymkowi do zapłacenja złotych 36.

Latus facit złotych. 3910, gr.14. //

[Fol. 114] Jankowi Maystrowi ab d[ie] 26 Jan[uary] 1749 ad d[iem] Jan[uary] 1752 Strawnych czyni złotych 456, na to wził złotych 325, gr. 17.

Należy Onemu po date wyz Wyrazoną złotych 130, gr. 13.

Iwachowi Czeladnikowi od teyze Daty y po tez Date Należało złotych 304 na to wził złotych 194.

Należy Mu Reszty ad 2-dam Jan[uary] 1752 złotych 109 gr. 6.

Jaszkowi Czeladnikowi do teyze daty y potez Date Należało złotych 304, na to wził złotych 205 gr. 3.

Jendruch Czeladnik zbiegły wził złotych 98.

Michałkowi Czeladnikowi Uwolnionemu z Manufaktur od samego J[asn]ieo[ś]wie[con]ego Pana złotych 154.

Szyndakow Chłopiec wził za niedziel 41 złotych 41.

Chłopcowi Suptelnemu Należało złotych 130, wził na to złotych 63.

Należy onemu ab d[iem] 2-da Jan[uary] 1752 złotych 65.

Chłopcowi Wilczkowi zbiegłemu złotych 28.

Chłopcowi Lezownikowemu Należało złotych 72, wził na to złotych 36. Należy onemu ad d[iem] 2-da Jan[uary] 1752 złotych 36.

Chłopcowi Marcinowemu należało złotych 59, wził na to złotych 29, gr. 24.

Należy mu zapłacić do teyze daty złotych 29 gr. 6.

Chłopcowi Buczkowemu Należało złotych 59, wził na to ad eandem datam złotych 29, gr. 24.

Należy mu jeszcze złotych 29, gr. 6.

Zydowce od Sklepu co farfury przedawała złotych 31.

Suma Facit Expensu 4-97 g 28 złotych 5154 gr. 15.

Remanet w Roznym naczyniu tak w Szpichlerzu Manufakturowym iako i w sklepie na złotych 459, gr. 28.

Summa Expensy z Remanentem złotych 5624, gr. 16.

Deficit podług Percepty złotych 832, gr. 14.

Summa Facit ut Percepta złotych 6441.

AGAD. – Zbiór Czołowskiego. – Sygn. 394. – Fol. 112–114.

№ 2

Regestr Naczynia w Farfurni Żółkiewskiej znajdujące się zkonnotowany Die 26 [7]-bris 1765 A[nn]o przy wprowadzeniu się do Budynek J[ego] M[os]ci Pana Lissowskiego Ekonomo Żółkiewskiego uprzątuąc Szpichlerza na Gorę wyniesionego

Waz Farfurowych białych Formowanych na nożkach z deklami pierwszey miary 2.

Waz farfurowych białych podługowatych formowanych z deklami 2.

Жовківська “фарфурня” за матеріалами касових...

Mis farfurowych formowanych białych malowanych na Pieczyste Pierwszey miary.
Mis takoz farfurowych formowanych białych malowanych 2 miary 2.
Mis item farfurowych formowanych białych malowanych 3 miary 2.
Mis podługowatych formowanych malowanych 3 miary 2.
Mis jajowatych farfurowych malowanych do pieczyztego 2 miary 3.
Waza graniasta z uszkami farfurowa biała malowana bez dekla 3 miary 1.
Misek farfurowych biało malowanych graniasto robionych 4 miary 2.
Misek czworograniastych farfurowych biało malowanych 4 miary 2.
Cukierniczek farfurowych takoz biało malowanych 2.
Waz okrągłych farfurowych malowanych na nożkach z deklami 2 miary 2.
Waza takaz z dekleм farfurowa malowana 2 miary 2.
Waza podługowata formowana farfurowa z dekleм 2 miary 1.
Taryna z dekleм farfurowa biało malowana 3 miary 3.
Taryna z dekleм takaz 2 miary 2.
Pułmisek farfurowy biały malowany 3 miary 2.
Cukierniczka braczna farfurowa 1.
Serwisow farfurowych bracznych 3.
Spod od Kałamarza braczny 2.
Waza farfurowa na gałkach z deklami biała malowana braczna miary 2.
Waz farfurowych na gałkach z deklami biało malowanych bracznych roznych 3.
Waza farfurowa na nożkach z dekleм biało malowana z herbem braczna 1 miary.
Waza farfurowa z Dekleм biało malowana bez herbu braczna 2 miary 2.
Miss farfurowych białych malowanych bracznych 1 miary 2.
Taryn 6 farfurowych białych z deklami bracznych 1 miary 2.
Misek farfurowych malowanych bracznych 5.
Karynek z deklami farfurowych malowanych bracznych 2.
Miseczek farfurowych malowanych kwadrastych na musztarde 3. //
[Fol. 175] Piaseczniczkw farfurowych malowanych 3.
Deklow dobrych mniejszych y większych farfurowych 3.
Deklow bracznych od taryn większych y mniejszych 2.
Deklow farfurowych malowanych od wazek przednich 3.
Waza farfurowa formowana podługowata biała braczna 1.
Pułmiskow bracznych farfurowych malowanych rozney miary 4.
Deklow od taryn farfurowych bracznych 12.
Waza z dekleм braczna czarna na nic 2.
Salaterka farfurowa biało malowana mała 1.
Słoikow z deklami farfurowych bracznych 3.
Zbanuszek takiz ucho odbite 1.
Talerzow farfurowych bracznych 6.
Miseczek filizankowych farfurowych bracznych 2.
Garnuszkow farfurowych bracznych 2.
Imbryczkow 6 farfurowych z nakrywkami bracznych 8.
Jasczyk na masło farfurowy braczny 1.
Narymien Krubu pod Herbem pod konią y Kszyrzem.
Waz farfurowych malowanych iedna 1 miary a druga 2 miary bez dekla 2.
Dekiel od Taryny farfurowy malowany 1.
Taryna z Dekleм farfurowa malowana 2 miary 1.
Taryna z Dekleм takoz malowana farfurowa 3 miary.
Dekiel od taryny farfurowy malowany 4 miary.

Misek ztluczonych 6 farfurowych malowanych 1 y 2 miary 2.
 Salaterek 6 farfurowych malowanych iedna dobra a druga dziurawa 2.
 Naczynia Kafowgo Braku salaterek talerzy zbanuszkow Etc[eterae], między tym Waz Trzy, Cukierniczka iedna, Solniczek dwie, Imbryczkow trzy in summa tego Naczynnia znayduie się 12.
 Naczynie Żelazne do Roboty tamże na Gurze.
 Szufłow samych żelaznych dwa 2.
 Obcangow żelaznych dwoje 2.
 Kaciub iedna sama żelazna, a druga na drączku dwie 2.
 Widła do lacia żelazne jedne 1.
 Graca nadpsuta na drączku jedna 1.
 Łopatek żelaznych dwie 2.
 Motyka jedna 1.
 Noz duży prosty jeden 1.
 Kowadło 1.
 Szalki zelazne do wazenia farby jedne 1.
 Sztuka armaty zelazney z denkiem y z tłoczkiem do tłuczenia farfuru 3. //
[Fol. 176] Kawałkow z mozdzierza zelaznego 2.
 Kludek do Zamykania teyze Gury 3.
 Koryto w Szpiklerzu 1.
 Zielnik kafowy 1.
 Pan Jezus Duży Farfurowy rozpięty.
 Stoł z tarcic sosnowych stolarskiey roboty na nogach z szufladką z zaszczebkami trzema y skoblami 1.
 Szafy czyli pułki w Szpiklerzu na koło we trzy rzędy czerwono malowane.
 W Szpiklerzu kaflow kafonych wyzłacanych odeszło 5 do Lwowa 6.
 Gzysow dużych białych polewanych do piecow 22.
 Kaflow dużych płaskich takōż białych polewanych 25.
 Kaflow do Saskiego Piecyka polewanych dużych białych malowanych 9.
 Naróżnikow kafowych duōych także polewanych 11.
 Kaflow białych małych nakrapianych y kafowych bracnych kop 4 240.
 Lewkow starych potrzaskanych do piecow 2.
 Sztuka talkaz szara do pieca saskiego 2.
 W Budynku gdzie Piecow Trzy do Palenia tak naczynia roznego iako tez Kaflow narożankow, różney formy znayduie się dostatkem, ale z tych jedne, po razu są palone, a drugie tylko wyrobione z gliny.
 Na Gurze nad Rezydencyami zlocone są, iako to warsztatow drewnianych do roboty z żelazem trzy a czwarty do malowania 4.
 Forem gypswych na misy do Pieczystego większych y mniejszych 3.
 Forma na Waze pierwszey miary takōż Gypsowa 1.
 Item Forma na Waze 2 miary Gypsowa 1.
 Item Forma na Waze 3 miary Gypsowa 1.
 Forma na Serwis ze wszystkimi sztukami 11.
 Forem na Wazy y dekle 2-giey miary Gypsowa 2.
 Forma na Twarzyczke gypsowa 1.
 Forma na Pieska gypsowa 2.
 Forma na Mudelka gypsowa 1.
 Forma na Lichtarze gipsowych 3.

Жовківська “фарфурня” за матеріалами касових...

Forma na Misse Saxonską gipsowa 1.
Forma na Salatyрке Gypsowa 1.
Forma na miseczku do musztardy Gypsowa 1.
Forma na Twarzyczki do musztardy Gipsowa 1.
Forma na Twarzyczki glinianych 2.
Form Drewnianych Gzysmikow w wazie Szarey 28.
Forma drewniana ze środkiem na naróżnik do Pieca małego 11 //
[Fol. 177] Forma takaz na Kafle płaske 1.
Forma takaz na naroznik Herbowy 1.
Forem na Gzysmy 3.
Forma na Kafel Herbowy 1.
Pieniek glinianych do otarzania 20.
Desczułka zklijona do Roboty 1.
Obyczajek do Roboty naczynia 5.
Sztuk dwie Szaragow y Polic czyli Tarcic do niego szesnascie.
Waniencik z nakrzywkami na farbę 2.
Zarna do mielenia Farby 1.
Sito do cedzenia gliny 1.
Skrzynia sosnowa duża z zawiasami okowana dawna bez zamku lub we 3 naznaczone 1.
Tapczanow tarcicznych długich po dwie tarcie spojonych do Roboty 2.
Stółow dwa na nogach stolarskich z nich jeden dawny 2
Zydłow mniejszy y większy prostych 2.
Szafa przy scianie w drugiej izbie obok połowy drzwiczek 1.
Z tego Rejestru przy podaniu I[ego] M[ości] Panu Ciwinskiemu Ekonomii Zołkiewskiej Aprylis 1769 A[nno] niedostawało tak z naczynia Farfurowego i Innych Drobiazgow idque.
Waz farfurowych malowanych dobrych 2.
Mis farfurowych malowanych dobrych 5.
Pułmiskow farfurowych dobrych 5.
Cukierniczki braczny 1.
Prasiecznika białego 1.
Dekłow farfurowych większych y mniejszych 8.
Talerza farfurowego 1.
Miseczek farfurowych od filizanek 8.
Formuszkow farfurowych 2.
Jasczyk farfurowy na masło 1.
Naczynia roznoego kofowego 7.
Lopatek zelaznych 2.
Noz duzy prosty 1.
Kafłow małych białych nakrapianych kop 2 y kofowych bracnych 2.
Od Formy do Serwisu wielkiego gipsowych 9.
Forma drewniana wielka ze środku w Bohacza Ganczarza 7.
Forma na gryms duży takaz drewniana w tego odebrać waniem dwie drewnianych takaz niestaja.
Ten Regestr podając Farfurnią Skarbową dobrze oparkanioną z Budynkami drzewa tartego dyłowanemi idque Budynek duży z Izbami dwiema dużemi alkierzami dwiema Gabinetem, Sieńmi y Kuchniey zamczystemi z Piecami, podłogami, Oknami tafłowemi, szyb kilka wybitych pod dachem gantowym Starym, Gankiem, piwnica dyłowysta

zaczyna pod Szopką słomnianą Stajenka z dyłow karnizik wrota na ogrod gdzie drzewa wrodzaynego Szpichlerz duży zamczysty na sztandarach ze Strychem. Przy tym Izba czeladna [z] Sieńmi y Kącelnią mурowaną y kominem porządny. Tuz stajen dwie do jedney wrot niemasz dla wjazdu, zaś wrota tarciczne duże z fortą do wody. Datum ut supra.

AGAD. – Zbiór Czołowskiego. – Sygn. 404. – Fol. 174–177.

Наталя П'єх (Жовква). Жовківська “фарфурня” за матеріалами касових книг видатків 1749–1752 років та опису 1765 року з доповненням 1769 року.

Вважається, що виробництво фарфору в Україні започатковано 1788 р. в Корці. Однак польські науковці Т. Маньковський та С. Гонсьоровський у своїх дослідженнях подають цікаві відомості про функціонування в Жовкві фарфурні починаючи з 40-х років XVIII ст. Їхні слова підтверджуються цікавими документами, що віднайшлися поміж архівної спадщини знаного львівського історика першої половини XX ст. Александра Чоловського. Серед його розпорошеної рукописної колекції вдалося виявити два документи, які не лише засвідчили довготривале функціонування жовківського фарфорового виробництва, а й дали можливість відтворити певну картину його існування та розвитку. Ці документи неспростовно доводять, що фарфорове виробництво в Україні започатковано не, як вважається досі, в Корці від 1788 р., а в Жовкві.

Ключові слова: жовківська “фарфурня”, Михайло Радзивіл, Жовківський замок, Олицький замок.

Наталя Пьех (Жовква). Жовковская “фарфурня” по материалам кассовых расходов книг 1749–1752 годов и описания 1765 года с дополнением 1769 года.

Считается, что производство фарфора в Украине основано 1788 г. в Корце. Однако польские ученые Т. Маньковский и С. Гонсьоровский в своих исследованиях приводят интересные сведения о функционировании в Жовкве “фарфурни” начиная с 40-х годов XVIII в. Их слова подтверждают интересными документами, которые нашлись среди архивного наследия известного львовского историка первой половины XX в. Александра Чоловского. Среди его огромной рукописной коллекции удалось обнаружить два документа, не только показавших долговременное функционирование Жовковского фарфорового производства, но и давших возможность воссоздать определенную картину его существования и развития. Эти документы неопровержимо доказывают, что фарфоровое производство в Украине начато не, как считается до сих пор, в Корце в 1788 г., а в Жовкве.

Ключевые слова: жовковская “фарфурня”, Михаил Радзивилл, Жовковский замок, Олицкий замок.

Natalia Piekh (Zhovkva). The “Farfurnia” (Porcelian Factory) in Zhovkva according to Records of Cash Expenditures (1749–52) and a Description of 1765, with an Addition of 1769.

It is commonly believed that the production of porcelain in Ukraine was started in 1788 in Korets. However, several Polish scholars such as T. Mańkowski and S. Gonsiorowski in their studies have given interesting information that farfurnia operated in Zhovkva during the 1740s. Their theory is confirmed by interesting documents that were found among the archival collection of the well-known historian of the first half of the twentieth century, Alexander Chołowski. It was found among his manuscripts two documents that have not only proved the production of porcelain in Zhovkva, but also made it possible to reproduce a picture of its existence and development. These documents irrefutably prove that porcelain production in Ukraine was not launched in Korets in 1788, but in Zhovkva.

Key words: ‘farfurnia’ in Zhovkva, Michael Radziwiłł, castle in Zhovkva, castle in Olyka.